

Traduction en néerlandais de la "Charte pour un enseignement à la hauteur de l'urgence écologique"
par Cédric Guénard

Handvest voor onderwijs tot aan de ecologische noodsituatie

Wetenschappers zijn unaniem en hun observatie is duidelijk : Onze moderne manier van leven, gebaseerd op absolute groei, afhankelijk van fossiele brandstoffen en niet bewust van de eindigheid van bronnen, leidt tot het overdrijving van planetaire beperkingen.¹

Elke dag worden de leefbaarheid van de aarde, onze toekomst en die van onze kinderen wat meer bedreigd.

Erosie van de biodiversiteit, klimaatverandering, overstromingen, verontreiniging, toegenomen ziekte, verlaging van voedselzekerheid en toegang tot water, toenemende ongelijkheden, toegenomen armoede en migratiestromen, enz. Vandaag de dag leeft bijna een op de twee mensen in de wereld al in een zeer kwetsbare situatie.

Er bestaan echter oplossingen, maar zoals de laatste IPCC- en IPBES-verslagen ons eraan herinneren, is de uitvoering ervan nog steeds zeer onvoldoende, terwijl de kans om op te treden snel afneemt.^{2,3}

De samenleving en de volwassenen van morgen moeten beter voorbereid zijn op de ecologische noodsituatie. Jongeren eisen het regelmatig, tijdens klimaatprotesten, door middel van recente onderzoeken^{4,5}, door in de media's te communiceren^{6,7}, door daden van burgerlijke ongehoorzaamheid...

De noodzakelijke veranderingen op alle gebieden van de samenleving vereisen :

- inzicht in milieukwesties en de gevolgen daarvan voor ons leven;
- de moed om normen en gewoonten in twijfel te trekken,
- en de wil om collectief en individueel op te treden voor een wenselijke toekomst.

Deze verantwoordelijkheid betreft iedereen. En de school en haar relevante actoren hebben een beslissende rol te spelen. Adviseren onze missies niet om jongeren voor te bereiden op een wenselijke toekomst ? Om hen bewust, kritische, verantwoordelijke en solidaire (eco)burgers te maken ?

Het is allemaal samen met de jeugd, de bijdrage van middelen en een hergevonden vrijheid dat we in staat zullen zijn de uitdagingen die voor ons wachten aan te gaan.

Zonder vertraging verder gaan in de richting van de oplossingen die al bestaan, zelfs nog anderen verzinnen... Om een benijdenswaardige toekomst op te bouwen, moeten we dan terug aan de jeugd de hoop en de kracht om concreet te acteren teruggeven. Bouwen aan een bewuste, ethische en veerkrachtige toekomst. Een toekomst geïnspireerd door het leven. Op een haalbaar niveau voor onze kinderen.

We nodigen het hele beroep uit, in het basis-, secundair en hoger onderwijs, om onze oproep te volgen en zich met ons in te zetten voor...

1. Studenten te helpen ecologische kwesties te begrijpen

Geef studenten de gelegenheid om kwaliteitsinformatie te zoeken (vragen stellen, betrouwbaarheid van de middelen, media-educatie).
Ontwikkel het begrip van bedreigingen voor de gezondheid van mens en milieu, zonder eufemisme of simplistische stelling.

2. Milieukwesties in hun complexiteit/volledigheid aan te pakken

Benadruk de onderlinge afhankelijkheid van economische, ecologische en sociale aspecten. Werk op de verkokering en creëer verbanden tussen disciplines om na te denken over milieu- en sociale kwesties als een geheel.

De verantwoordelijkheid van menselijke activiteiten bij de huidige verstoringen en de obstakels voor de invoering van bepaalde oplossingen op zich nemen.

De onrechtvaardigheid van milieucrises, die de meest achtergestelde groepen en bevolkingsgroepen en degenen die het minst verantwoordelijk zijn voor de aantasting van het milieu nog harder treffen, aan het licht brengen.

3. Debatteren om het denken te ontwikkelen

Blijf open voor verschillende gezichtspunten.

Wees niet bang om diep te graven en problemen te onderzoeken waarvoor geen enkel, eenvoudig antwoord bestaat.

Onderscheid maken tussen wetenschappelijke kennis, met zijn aandeel van onzekerheid, opvattingen en overtuigingen.

4. Ondersteuning van studenten om burger te worden

Werk aan de kwestie van waarden, kritische reflectie, de confrontatie van ideeën.

Rechtvaardigheid en solidariteit binnen en buiten onze instellingen bevorderen.

Het verlangen naar betrokkenheid en de macht om als verantwoordelijke burgers op te treden versterken.

Geef studenten echte macht in het functioneren van hun school, moedig hen aan om hun recht van meningsuiting uit te oefenen en hun plaats in de democratie in te nemen.

Milieuverantwoordelijke acties en gedragingen aanmoedigen (in termen van mobiliteit, voedsel, consumptie van goederen en energie, afvalvermindering, bevordering van biodiversiteit, enz.)

5. Het inbedden van het onderwijs in de werkelijkheid

Open de deuren van onze scholen.

Samenwerken met externe deelnemers (organisaties voor milieu-educatie, lokale actoren, enz.).

Inspirerende alternatieven te ontdekken.

Leef en ervaar concrete activiteiten die betekenis geven.

Praat over groene banen en alle andere banen, die voortdurend in ontwikkeling zijn en kunnen deelnemen aan de noodzakelijke overgang.

6. Een antropocentrisch opvoeding verlaten

Om zich (opnieuw) te verbinden met de natuur, observeren en zich verwonderen over haar diversiteit en rijkdom.

Onze relatie met de natuur en andere levende dingen heroverwegen.

7. Durf verschillende pedagogische benaderingen in te gaan

Stel onze relatie met de tijd, vertraag en weiger de race die gedictieert wordt door bepaalde programma's.

Zich laten inspireren door nieuwe pedagogische aanpakken en gevoelige benaderingen van milieueducatie.

Profiteer van professionele hulp en coaching van milieueducatie en bestaande hulpmiddelen.⁸

Ontdek, experimenteer met andere dingen, durf risico's te nemen en fouten te maken.

8. Waarde aan betrokkenheid en samenwerking geven, in plaats van concurrentie

Toon de kracht van het collectief en zijn bestendigheid.

Kies voor actieve en participatieve methoden.

Waardeer samenwerking en welwillende samenwerking tussen studenten en tussen docenten en tussen studenten en docenten.

Samenwerken, uitwisselen, onze ervaringen delen tussen leraren van dezelfde instelling en tussen instellingen.

9. Ruimte bieden voor emoties en verbeelding

Houd rekening met de milieuongerustheid van jongeren en leraren, zich ervoor bereiden en het in de klas te behandelen.

Stimuleer het mobiliseren van emoties en creativiteit.

Vraagtekens zetten bij onze verhalen, mogelijkheden openen om een wenselijke toekomst voor te stellen.

De angst voor verandering overwinnen door de mogelijkheden en voordelen (persoonlijk en collectief) van de ecologische transitie te laten zien.

10. Motiveren met plezier

Deel het PLEZIER om te handelen, te begrijpen, samen te doen, nuttig te zijn, in overeenstemming met onze waarden... Een genot dat essentieel is voor de motivatie van studenten en docenten.

11. De school een plaats van inspiratie maken

Het schoolmodel en de werking ervan in twijfel trekken door het prisma van de maatschappelijke uitdagingen van onze eeuw.

Verminder de ecologische voetafdruk van onze scholen en van onze professionele activiteiten en projecten.

Zorgen voor coherentie tussen toespraken en acties, zodat de school als model dient en een voorbeeldige waarde heeft.

12. Wees een milieu betrokken leraar

Laten zien dat milieu- en maatschappelijke kwesties deel uitmaken van onze prioriteiten en dat we ons zorgen maken.

Laten we trainen en onze kennis regelmatig actualiseren om milieukwesties in onze cursussen en praktijken te kunnen integreren.

Elkaar vertrouwen om onze onderwijsvrijheid uit te oefenen met betrekking tot prioriteiten.

Regelmatig en als team nadenken over het zoeken naar oplossingen en de adequaatheid van ons werk in de context van ecologische noodsituaties.

Neem een standpunt in voor een school die beter is aangepast aan de uitdagingen en vraag de nodige middelen (in termen van lerarenopleiding, studieprogramma's, externe samenwerking, renovaties en uitrusting van instellingen, enz.) in alle opleidingen.

Door dit handvest te ondertekenen verbinden we ons ertoe samen te werken aan een onderwijs dat de ecologische noodsituatie aankant en vragen we onze politieke leiders ons te helpen.

¹Twee nieuwe planetaire grenzen overschreden in 2022: Waar hebben we het over? Mélanie Mignot, The Conversation, 26/06/2022 : <https://theconversation.com/two-nouvelles-limites-planetaires-franchies-en-2022-de-quoi-parle-t-on-184508>

²Het laatste syntheseverslag van de IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) over climate.be : <https://climat.be/changes-climatiques/changements-observees/reports-du-giec/2023-report-de-synthese>

³IPBS (Intergovernmental Science and Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) syntheseverslag voor beleidsmakers : https://www.ipbes.net/sites/default/files/2020-02/ipbes_global_assessment_report_summary_for_policymakers_en.pdf

⁴ Jeugdforum-enquête (2023) : <https://forumdesjeunes.be/wp-content/uploads/2023/01/Avis-Education-a-lEnvironnement-Forum-des-Jeunes.pdf>

⁵ Jeugd, Communicatie en klimaat. Diversiteit van klimaatkwesties onder 15-24-jarigen in België. UCLouvain rapport, naar aanleiding van een oproep van de Federale Raad voor duurzame ontwikkeling. (2022) <http://hdl.handle.net/2078.1/267798>

⁶ Carte Blanche d'étudiant·es ingénieur·es, gepubliceerd in Le Soir, 31/03/2023 : <https://www.lesoir.be/504574/article/2023-03-31/la-crise-environnement-exige-un-changement-radical-de-nos-etudes-dingenieur>

⁷Avis de certains·es étudiant·es et professeur·es bioingénieur·es sur le site de la RTBF, 07/04/2023 : <https://www.rtf.be/article/la-grogne-des-etudiants-bioingenieurs-nos-cours-ne-sont-pas-du-tout-en-phase-avec-les-enjeux-ecologiques-11179389>

⁸Het Réseau IDée centraliseert op zijn site bestaande educatieve tools (tab Ressources peda), milieu-educatieve organisaties in Wallonië en Brussel (Diensten >Adressen), aangeboden activiteiten en training (Agenda) : <https://www.reseau-idee.be>